

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóe bisericéscă, școlastică, literară și economică.

Eșe odată în săptămână: DUMINECA.

Prețulă abonamentulăi :	Prețulă inserțiuniloră :	Correspondințele să se adreseze la Redacțiunea dela
Pentru Austro-Ungaria pe anul . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicațiunile de trei ori ce conțenă	„BISERICA și ȘCÓLA“
„ „ „ „ jum. anul 2 „ 50 „	cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	Îar banii de prănumerațiune la
Pentru Romănia și străinătate pe anul 7 „ — „	4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.	— „Tipografa diecesană în Aradă.“ —
„ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Abonamentă nouă la „BISERICA și ȘCÓLA“

Cu 1 Octomvře st. v. se începe ală patrulea semestru ală anului curinte pentru care deschidem nouă abonamentă la „Biserica și ȘcÓla“ cu prețulă de până aci.

Domniă noi abonenți și carii sunt în restanță cu prețulă abonamentulăi sunt rugați a trimite banii de prănumerațiune directe la administrațiunea tipografiei diecesane în Arad.

Reflecșiuni privitóre la cultura femeii romăne.

Pentru cultura fetiteloră romăne din Ungaria și Transilvania a început a se manifesta ună interesă deosebită, în cât nu scim să se fi interesat cineva în trecută de acestea atât, pre cât vedemă, că se interesază barbații romăni de influință astădi. Asociațiunea Transilvană pentru cultura poporului romănă a luată în adunarea sa generală din anulă acesta conclusă ca: să se înființeze în Sibitū o șcÓlă superioră pentru cultivarea fetiteloră romăne. Romanii din Clușă lucră cu hotărâre a înființa o asemenea șcÓlă; asemenea cei dela Oradea mare, și cei dela Brașovă.

La întimpinarea unui astfelă de curentă, care are de scopă cultivarea și nobilarea sec-sului femenină romănă, nu putem dice alta, decât a felicita pre cei ce se interesază de acestă scopă.

Totuși unele reflecșiuni înainte de compunerea planuriloră de învățământă la șcÓlă superioră de fetițe credemă, că nu potă fi stricăcióse; de aceea ne permitem a dice: că s'a experimentat în multe casuri, cumă mulți prin rêvna loră de a face bine, mai alesă, când binele a fost peste măsura puteriloră fisice și în neharmonie cu împrejurările, nu s'a putut folosi, ci a eșit ostenéla în detrimentă.

Tótă întreprinderea bună dacă nu trece preste legile naturali și preste forțele materiali să crede că va fi de folosă, altfelă și binele va fi stricăciosă.

Dumneđeă creând primulă bărbatū l'a înzestrat cu deosebite puteri fisice și spirituali, nu a înzestrat însă și pe prima femeie care a făcută de ajutoră lui cu asemenea puteri fisice și spirituali; prin urmare se constată că pentru ună destină și pentru o ocupațiune a creat pre bărbatū și pentru altă destină și altă ocupațiune a creat pre femeie; astfelă și cultura loră trebuie dată amésurat ocupațiuniloră pentru care sunt meniți.

Bărbatulă e viguros, e destinat a suporta tóte greutățile în afară în lume și a se lupta, femeia din contra nu le póte suporta acelea; ci are altele cari nu le póte bărbatulă implini.

Deci dară Romanii încă aū se cugete mai mult de cât alte neamuri asupra instituteloră de cultură pentru fetițele loră, fiindcă altele sunt împrejurările loră sociale. Romăniă trebuie să ia în vedere destinățiunea femeii romăne, cerculă în care se învîrtesce ea, puterile materiali și ocupațiunile ei ca femeie. Altfelă de vom da o cultură superioră fetiteloră (ceva nouă la Romăni) așa precum se daă copiiloră, prin o asemenea cultivare scótem fetițele din sfera naturală destinată lor ca femeii și le formăm pentru alte ocupațiuni, spre cari puterile fisice nu le iartă. Femeia este destinată a fi casnică, a fi económă, a cresce fi, a îngriji înăuntru casei și în jură, cu un cuvântă, a fi bărbatulă de ajutoră. Precisând acestea și mai bine, vom dice: cultura e necesarie fetiteloră romăne, ca se devie ele femeii romăne culte; ca se devie bune económe; consórtie bune, mame și crescătóre bune. Iată chemarea femeii romăne cultivată. Acestea ar fi scopulă. Mijlócele pentru acestă scopă s'a apăsătat să fie: o șcÓlă superioră de

tut cu internatū pentru fetițe. Ambele mijlōce dacā vor avea în vedere șcōla superiōrā cu studiile șcōlelorū medii, abstracție făcând de limbele mōrte, și internatele cum sunt în România și cum aū Papistii, cutezū a dice, cā nu sunt corespundētore pentru scopulū ce este în vedere.

Pentru ca sā ne orientām, sā cercetām si noi mai de aprōpe : care e destinațiunea femeii ? care e sfera în care se învêrtesce femea romānā ? Cari sunt ocupațiunile ei și ce felū de culturā sā se dea fetițelorū romāne ?

Comparand destinulū și însușirile cu cari a înzestrat creatorulū pe bărbatū și pe femea aflām : Bărbatulū e creat cu forțe fizice mai mari și cu forțe spirituali de osebite ; elū e fără frică, cutezătorū, fără multā milă, tiranū cu animalele, luptatorū în resboae etc. femea este cu forțe fizice mai puține, asemenea și în cele spirituali ; ea e dela naturā blāndă, milōsă ; bărbatulū domnesce cu puterea, femea domnesce cu blāndeța și cu dulcēța. Pe bărbatū flū vedem destinat a alerga, a lupta a se învêrți în lumea largā, prin larmā, prin lupte și prin sgomote ; din contra pe fen e ; o vedem cā este destinată : a se învêrți în casā într'o viață dulce fără larmā, fără sgomotū. Bărbatulū e destinatū a produce cele materiali din contra femea e destinată a nasce fiū, a îngriji de ei, a-i cresce, a-i ferici ; barbatulū e destinatū a agonisi avere, femea e destinată a îngriji de ea, a economisi și a o pastra etc.

Vedem darā din câteva trāsuri cā altulū e destinulū unuia și altulū alū celui altū ; altā e ocupațiunea barbatulū și alta e a femeii. Precum se deosebesce bărbatulū prin forță, prin vorbā, prin mișcare, prin mersū, prin tōte trāsurile, astfel se deosebesce și femea prin finēțā, delicatēțā, prin nevinovăție, prin milă, și prin noblețā. Secsulū feminin posedē o noblețā internā a sufletulū, a simțirilor și a cugetārilorū ; le posedē acestea naturalū fără cultivare, este darā a-se îngriji ca femea se nu pērdā — aceste însușiri nobile prin cultivarea din internatē. Podōba esteriōrā a femeii încă are o consecință naturalā. Ea este o urmare a curāteniei care stā în chemarea femeii. Deci nu, se pōte da cultivare femeii cu aceleași mijlōce cu cari se dā bărbatilorū, ei trebuie a se ținē contū de ocupațiunile ei, căci precum bărbatii se folosescū de cultura primitā ca mijlocū de traiū devenind funcționari etc. astfelū și femea primind o culturā mai superiōrā sā se pōtā folosi de ea ca mijlocū de câștigū pentru necesitățile vieții ei.

S'a observatū, serie renumitulū Rokke la unele popōre culte mai alesū în America, cari în zelulū lorū de a da femeii o culturā desēvîrșită, a schimbatū prin acēsta destinulū ei naturalū. În

institutele înființate de acele popōrā se predā fetițelorū studiile necesare bărbatilorū și cu acestea a întrodus pe femei în cāriera bărbătescā, iarā rezultatulū s'a vedut, cā ele s'aū cultivat, darā a remas fără ocupațiune.

Prin acēsta neocupare aū devenit acele femei cultivate nemulțāmite și numai acelea aū ōre care mulțāmire, cari pot face voiajuri, călătorie, vênătore. Acelea care nu pot face acēsta, tōtā mulțāmirea lorū o aflā în lectura de romanse și rare în lectura șeriōsā. De totū rare sunt acele femei, care aū putut deveni scriitōre. Tōte aceste însă nu a putut fi și mame bune, crescātore bune iarā econōme și casnice de felū

Cerculū în care se învêrte femea este cum vedem familia, aici are a îngriji de casā, de familie, de casnici, a nasce și a cresce. Deci în familie se predā educațiā religiōsā moralā, în familie se predā cultura inimii ; în familie se devōltā simțurile nobile, manierile, datoriele impuse de onōre, datoriele de mamā — care nu se pot preda în șcōlā.

Acestea se practicā în familie și tōte necesitățile vieții casnice se practicā în familie. Deci prin crescerea fetițelorū în internate pot ele căpēta o culturā, darā nu se pot folosi de ea, căci scoțindu-le din familie tōte cele necesare în vieța lorū nu le sciū, iarā de cultura căștigatā pentru traiulū vieții nu se pot folosi. Iatā pentru ce cutez a dice, cā internatele nu sunt corespundētore scopulū cultivārei fetițelorū. Ele însă sunt nu numai necorespondētore, ci chiar periculōse ; din acestea pre câtā culturā dobāndesc fetițele pre atātea și nāravuri rele. Acolo se adunā feliurite copile cu feliurite nāravuri și cea ce este reū, scim cā, copii și copilele cuprind îndatā. Mulți pedagogi renumiți aū scrisū contra internatelorū chiar și pentru copii, căci sunt fōrte necorespondētore culturei.

O cultivare mai întinsā fetițelorū romāne susțin cā e necesare, însă acēstā cultivare sā nu se depărteze de bazele puse prin educațiā din familie și copilele însuși se nu fie multū timpū despărțite de familie, de părinți, cā atunci nu vor sci tocmai acea ce le trebuie se scie, adeca : cășnicia, ci ele se vor înștrēina în cugete, în patru ani nu o vei mai cunoșce cā e romānā, cā e creștinā, cā e îndemānaticā, cā e econōmā, ci vei vedē-o coconițā delicatā vorbind și alte limbi și desprețind — cā e cultā — tōte cele ale mamei sale ; desprețind ocupațiunea de casā, căci a învêtat a fi mai deosebitā și astfelū i s'a întrodus desprețulū națiunei sale serace ; desprețulū religiei sale, a datinelorū sale și desprețū [de ocupațiunile îngrijirei și economiei casnice.

În institutele în cari se predā sciințele

școlerilor medii în internate susținem că vor fi învețatori sau învețătore foarte bune și fetițele vor câștiga cultura minții, nu însă și a inimei și cea pentru ocupațiunile lor, pentrucă le lipsesc în fie care și decile de casuri, ce se întâmplă în familie din ocupațiunile cari le vor avea copilele în viața lor.

În aceste casuri părinții sau familia le povățuesc, le corigă, le îndreptă, le arată: cum se îngrijesc, cum se așeze, cum se lucre, cum să se porțe în viața lor. Fără se predea ved și acea ce trebuiesc fetițele se scie mai târziu adecă educațiunea care se predă copiilor din fașie și celor mai crescuți.

Cercul în care se învêrtesce femea în totă viața ei e familia; ocupațiunile ei sunt toate cele ale casei, ale cuinei, ale albiturelor, spălatul lor, facerea vestmintelor. Acest cerc și aceste ocupațiuni la o cultivare superiôră a fetițelor trebuie se nu se scape din vedere. Altfeliu se va experimenta că din o copilă îndemânică, grijnică, lucrătore s'a format prin cultivarea superiôră o coconiță delicată așa, că nu se pôte pleca se ia acul de jos. E sub demnitatea ei a-se prăji la foc, și nu a învêțat atâta carte, pentru ca se côsă albiturele și nici nu mai pôte se spele, ca mamă sa. Acéstă ființă delicată asteptați se devie mamă? E o tortură se fie ea un an tot cu copilul la pept, deci i trebuie doică; e o nenorocire pentru femeie — dice ea — bărbații să se distragă și femea se fie închisă pentru căsnicia casei; acéstă dară o încredințază servitôrelor; câtă pagubă fac servitôrele pe totă ziua, se pôte cugeta.

Cine nu crede la astfeliu de casuri concrete îlu îndreptăm se trecă în orașele României și fără a cerceta mult, de va intra în cea dintâi casă din clasa de mijloc — nu boerescă — se va convinge despre toate câte le am istorisit și va câștiga alte cunoscințe de spăimântat cari n'au loc în acest tractat. Va dice cu exclamațiune: nu se pôte se esă ceva din Romani, dacă familia este prin cultivare stîngace — stricată, căci din famili se compune societatea, se compune statul. Toate acelea femei s'au cultivat în institute și s'au educat în internate.

Având în vedere cercul în care se învêrtesce femeia și ocupațiunile pentru cari e menită ea a-le avea în totă viața ei, nu sum contra învêțătorei mai superiôre dară contra Internatelor și adaugă, că ori ce învêțatură s'ar da fetiței ea să nu se înstreineze mai mult de 2—3 ani de familie, de casa părintescă, căci se desvață de modul vieții casnice, cu care trebuie a-se cuprinde în viața lor.

(Va urma).

Sistemul papal.

[Continuare.]

III.

Papismul dela reformațiune.

Istoria papismului dela secl. XVII. încoci până în presinte nu ne ofere nici unde idei noi sau urme de desvoltări interne, ci preste totu demustră numai încercarea, contra reformațiunei și luptele ei de unu secol și jumătate în Europa, contra puterilor naționale, politice și culte a timpului nou, — de a esecuta toate pretensiunile eclesiastice a supremației absolute câtu se pôte mai estinsu și a ține biserica catolică strênsu sub servitutea acelu sistem papal, care cunoscinței sciênțifice a secl. XVI. deja, și mai multu a prezentului, a potutu apărea numai ca unu productu al nescinței istorice din secele trecute și ca o seducere și amăgire conscie a papismului. Numai cu mijlocele mincinoșe a iesuitorilor au mai fostu posibilă de aci înainte apărarea doctrinelor papali. — Am merge pré departe, dacă am atinge toate împrejurările papismului din periodul acesta; ar trebui multe se amintim, însă acéstă nu ne permite scopul acestei scrieri, care este menită de a cuprinde trăsurile principale ale Istoriei papismului; de aceea numai atâta dicem: papii primului periodu a reformațiunei, cătau a esecuta lupta contra reformațiunei, cu mijlocele politice lumesci, și prin alianțe politice cu puterile politice, mai vêtosă cu casa habsburgică, a provoca stêrpirea protestantismului. Așa Leo X., Clement VII. (de și vacilă între Francisc I. și Carol V. de după interesele statului bisericesc), Paul III. Iuliu III. Dar înființarea ordinului iesuitorilor (1540 aprobat prin Paul III.) și înflința lui preponderantă în biserică, provocă în papismu o putere centrifugală. Cu Paul IV. (1555—59) se începe acéstă restaurațiune a papismului, care de aci înainte avé de problemă: respingerea elementelor evanghelice și înădușirea spiritelor libere, cari se încumetau a se opune întru ceva papismului. În sensul acesta a fostu condusu de Roma sinodul Tridentin (13 Dec. 1545—4 Dec. 1563, ținut la Trient în biserica Sta. Maria Maggiore, convocat pentru împăcinirea și meii bis. și ștergerea abuzurilor bisericesci descoperite prin reformațiune, decisă în favorul ierarhiei papale¹⁾, — carea avea numai se sigileze stagnațiunea dogmei romane; în sensul acesta a protestat Paul IV contra păcii religioare din Augsburg²⁾ și succesori lui în secl. XVI. în alianță cu un Filip II, cu Catharina de Medicii și fii ei, provocară în țerile de jos, Francia, Anglia acele lupte sângeroșe, cari dovediră imposibilitatea, de a ținea Europa în jugul romanisticii, și regimul sângerosu a lui Alba³⁾ incușițiunea spaniolă, noptea lui Bartolomeu⁴⁾ 1572, serbarea acelei

¹⁾ Veđi Wessenberg, Geschichte der grossen Kircheversamml., — Ranke, Gesch. der Päpste II. p. 237 s. m.

²⁾ incheiat 1555 în dieta convocată de reg. Ferdinand în numele lui Carol V. prin care se asigură libertatea religiunilor, recunoscându-se protestantismului.

³⁾ Alba, Ferd. Alvarez de Toledo, beliduce spaniolu, născ. 1508, și-a făcut un renume teribil în luptele religioare și în periodul reformațional; dela 1567 gubernator în Terile de jos s'a portat față de resculători cu o energiă sângerosă, 18000 de omeni în Terile de jos, au predat elu esafotului. † 1582.

⁴⁾ În noptea spre Bartolomeu, 24 Aug. 1572, s'au început în ordinul lui Carol IX. și sub conducerea Quiselor, macelarea hugenoților în Francia, care incidentu papal'a serbatu ca un evenimentu de bucurie.

nopti cu Tedeum și tragerea clopotelor, scaldă de sânge irică din 1641, ¹⁾ a aprinsu numai faclile, a căroră lumină petrungetore clarifică tendințele și caracterul papismului după reformațiune. Alianța papismului [Paul V. 1605—21; Grigore XV. 21—23, Urban VIII—44] cu Ferdinand II, carea cauză resbelul de 30 ani (1618—1648; petrecându-se scenele cu deosebire în Italia, Franca, Terele de jos, Anglia și Germania] merită pentru stêrpirea protestantismului, — dusă la acelu separatism și recunoscere reciprocă a papismului și protestantismului care și în secele ulterioare esențial nu s'a schimbat. Inocenție X. (1644—55) avea numai putere la unu protestu imbecilă contra păcei din Münster și Osnabrück (pacea vestfalică, carea 24 Oct. 1648 s'a încheiat în orașele Münster și Osnabrück, punându capetu resbelului de 30 de ani).

Deja în ultimulă periodu a sinodului tridentin s'a arătat puterea care stăpânesce mersul papismului și otarese dezvoltarea sa.

În adevărū aū fostu la Trident încă vechia opoziția, episcopalismul secl. 14 și 15., destul de potentă, dar afară de unile cestiuni de reforme, aū împedecatu, ca la trident să se enunțe ceva despre opoziția papismului și a bisericei romane. Numaī ca în trecătu, și numaī de două ori se amintesce în canoanele din ședința 7 și 14 „*ecclesia romana*“, „*quae omnium ecclesiarum mater est et magistra*“; despre papa „*vicarius ipsius dei in terris*“, în ședința 6 [c. 1.] despre a sa „*suprema potestas in ecclesia universa*“ în ședința 14 (c. 7). De vr'o sistemă doctrinală precisă despre biserică și papa în Tridentinum nu este nici o iotă, și abia *Catechismus Romanus* ²⁾ a suplinitu această lacună. Întrebările despre referințele episcopatului cătră papism și drepturile divine ale aceluia, s'aū lăsatu printr'un felu de compromis neresolvite. — Când episcopul Vigerius din Seniglagia 1546 făcu propunerea, ca episcopii să se îndetorede, de *jure divino* se reside în diecesele lor, atunci legații papali combătura îndetorea această cu cea mai mare cerbică, pentru-că aceea ar fi învolvat concesiunea dreptului divin episcopatului ³⁾ până când diecesa, după Pseudoisidorus și Inocenție III., trebuie se valorede numai ca eflux al papismului; și în sesiunea XXIII. s'a acceptatū „*hierarchy divina ordinatione instituta*“ în locu de propusele „*a Christo instituta*“. Dar această a fostu un triumf al ultramontanismului, — acărui reprezentante în ultimulă periodu al sinodului era iesuitul generalū Laynetz, — că la finele sinodului s'a rezervatū papei Piu IV — de și numaī momentan — aprobarea concluseru luate și efeptuirea causeru neresolvite în sinod. Și maximele ultramontanismului și absolutismului papalū, rămân de aci înainte predominând, aprôpe esclusiv papismul, și întreaga

lui istoriă ulterioară numaī are nici un interesu intelectualu.

Scopul nostru este a face numaī o privire generală în dezvoltarea papismului, și nu a ne demite în detaieri. Mai rămânem numaī la momentele principale a dezvoltărei sale a cărei lege zace în progresiva identificare a papismului cu iesuitismul.

În secl. XVII. elu lupta contra iansenismului. (Urban VIII. 1642 bulla „In eminenti“ prin care se condamnă învețatura lui Iansen, care bullă se aprôbă în 1653 prin Inocenție X., 1656 prin Alesandru VII., Clement XI. 1713 bulla „Unigenitus“: ¹⁾ La finele secl. XVII începe cërta contra libertăților gallicanice, a bisericei franceze care susținea că: eppul guvernă monarchice în diecesa sa, elu ordinăza transferă și destitue preoții; epii iau o pozițiune liberă între stat și curia; papa n'are dreptu a-se amesteca în lucrurile lumene a principilor și regilor; auctoritatea sa se determină, prin legile, ce sunt în valoare în Franca. Cërta se fini cu unu triumf formalu a papismului, de și opoziția națională și episcopalistică, care aū provocatū această cërta, în seculu următoru reînvia încă odată, când Nicolaū de Hontheim (nasc. 1701, eppu tit în Trier) dezvoltă episcopatismul la unu sistem organizatū. În *De statu ecclesiae*, combate sistemul curial și — susține episcopatismul, cu principiul: potestatea episcopală este dela Ddeu. Papa este *primus inter pares*, elu stă de bună sêmă desupra episcopilor singuratiei, dar tot-odată și sub totalitatea lor; este legatū de canoane și la observarea lor trebuie să fie obligatū.

Edictul de toleranță a lui Iosif II. (30 Iuniu 1781, carele sub unile restricțiuni neînsemnate concede evangelistilor și iudeilor esercitarea liberă a religiunii lor și drepturile cetățenesci), ideile episcopului Ricci din Pistoia pentru o reformare a bisericei demustră puterile cari dormitaū în sînul bisericei catolice, și la 1786 se unira archepii germani cu scopul, de a pune basă la o biserică liberă națională germână. Acesteia aū premersu cassarea urmată prin bulla lui Clement XIV. (1769—74) „*Dominus ac redemptor noster*“ (16 Aug. 1773) a ordinului iesuiților, carele era deja excludatū de tôte statele romane ca o adevărată pestilență. Dar, cea ce s'a consideratū la finele secului trecutū ca cea mai mare epocă a papismului și despre care istoricul Spittler dicea: „șerpele (ord. iesuiților) totu mai mișcă și după ce i s'a zdrobitu capul, Clement singuru mai gustă otrava ex-iesuitică și ici colea totu mai scupă, cu deosebire asupra Germaniei, spiritulū discedatū; mai esista — va aci speranță de reînviere?“ — aceea s'a doveditū de o episodă iute trecătoare, și istoria încă n'a satisfăcutū aseptărilor încurăgiate de spiritulū timpului. A fostu revoluțiunea francesă, care în locu de restanare a adus restăurarea și consolidarea papismului.

De și papa Piu VI. (1794—99) a vedutū cu ochi căderea bisericei catolice din Franca (1789) vinderea

¹⁾ în urma unei mari resculări 40000 protestanți aū fostu neși.

²⁾ Sinodul tridentin a decisu edarea unu catechismu dreptū basă la învețatura religiunei. Elaboratulū comisiunei (1562) n'a fostu acceptatū și în ultima sesiune a sinodului s'a insarcinatū papa cu esecutarea decisului. Acesta a pusu o comisiune din 4 dominican: episcopi și archepii, cari făcările avé se elaboreze câtă o parte. O altă comisiune sub cardinalul Sirlentius esamină opulū, care — la 1566 s'a edatū sub auctoritatea papei. Valoarea lui ca scriere simbolică o dispută iesuiții, fiind-că ei aū contrașis odată învețaturile lui (catechismului) despre dar și libertate.

³⁾ Auctoritatea episcopilor ca aședemētū divinū nu s'aū renunoscutū în trident, ci în interesul disciplinei li s'a conces numaī o putere asupra clerului supus lor.

¹⁾ *Unigenitus dei filius*, sunt cuvintele, cu cari se începe faimosa bullă (constituțiune) a papei Clement XI. din Sept. 1713, prin care se condamnă 101 de propozițiuni din *Refluxions morales* a lui Quesnel [nasc. 1634,—1719] ca eretice, între cari și unile, cari se băsăz pe adevăruri biblice, și în parte sunt luate din Noul Testament și scrierile lui Augustin. Papa nu pregetă, a denuța aceste propozițiuni ca primejdose și pentru statū. Urđitorii adevărați ai acestei bulle aū fostu iesuiții dela curtea lui Ludovic XIV., cei mai înversunați contrari a iansenismului. În Franca bulla a aflatū opoziția și la o parte din clerū, de și regele a registratu-o ca lege. În Austria Iosif II. 1781 o cassă.

averilor bisericești, constituțiune civică pentru cleru, 1773 cronologia (calendaru) nou etc. și fundarea republicei romane [1798] și a murit în captivitatea esilului; iar Piu VII (1800—23) a fostu prinsonierul lui Napoleon I, carele l'a silitu să subscrie concordatul din Fontainebleau (25 Ian. 1813, abdicarea de statul bisericescu și consimțământul, că, dacă aleși episcopi în Franca nu se aprobă (prin papa) până în 6 luni, atunci dreptul de aprobare trece la demnitarul bisericești franceze), — dar tocmai acestu Piu VII. a ținut întrarea sa, ¹⁾ în Roma 1814, 24 Maiu, a restaurat totu același anu ordinul iesuitilor (7 Aug. 1814 bulla Sollicitudo omnium) — și așa a papismului, a anatemisat societățile biblice ca pestilenții. Au fostu confederațiunea cu puterile conservative, în sensul alianței sfinte și a confederațiunei de tron și altariu, pre care papa îl presentă miopicilor și indocililor principii și diplomați: ca unu asil alu fidelității și loialității. A fostu frica de revoluțiune și de ideia statului modern, carea adusă clerul, înainte de tôte episcopatul, iarăși în brațele papei. Direcțiunile mai liberale, mai vartosu în biserica germană, bărbați ca Wessenberg, Sailer, L. de Schmid s. a., trebuiră se cedeze nou consolidatului ordinu iesuitic, căruia, după rehabilitarea romanistică a catolicismului, i-se încredință totu mai multu educarea clerului. Opoziția episcopalismului ²⁾ amuți totu mai tare, și Piu IX potu să se urce pe tronul papal (1856, 16 Iuniu) cu firma credință: că lui este destinat a pune coróna catolicismului roman în sensul celui mai absolutu sistem papal.

(Va urma).

Învătătoriul român.

„Ca stelele voru străluci întru împărăția cerului, aceia cari cultivăz spiritele june“. Ioan gură de aur.

Dacă privim la trecutul poporului român, ne vom convinge: că elu a avut zile negre și amare. Elu a suferit multu pentru conservarea limbei și a virtuților românesce. Și numai cu arătarea sorelui seclului alu 19-lea au început a se încălzi de binefăcătoarele rațe ale lumii spirituale. Atunci a priceput elu că numai în carte e mântuirea sa. Atunci s'a îndurat provedința divină — de suferințele sale, trimițându-i pre adevărați apostoli alu luminării: Georgiu Șincăiu, marele dascăl alu românilor Georgiu Lazaru și Inaltu Preasfințitul Metropolitu: Andreiu Baronu de Șaguna, cari au înființat școli populare cu sutele, anume: Lazar peste 300, ér Marele Andreiu peste 700.

Acestia au știut bine, că numai școla pôte crea viitorul națiunei. Națiunea carea va jertfi pentru școlă va deveni liberă și respectată, iară din contră cu pași rapeși va decădea. Căci deplină valoare are șisa lui Jules Simon: „Poporul care are școle mai bune, este primul întră popore, dacă nu ași, apoi mâne.“ Și ore care se fie eslea mântuirii noastre, dacă nu școlă? „Dă-mi școlă și-ți voiu reforma lumea“ dice Leibnitz; iar unu bărbat de stat a șis:

¹⁾ după căderea lui Napoleon,

²⁾ Episcopatismul s'eu sistemul episcopal în biserica romană este acea doctrină bisericescă, după care suprema potestate a bisericești consistă în totalitatea episcopilor, căreia și papa este supus. Se basază pre Mat. 18, 18. — Curia romană nu recunoște acestu sistem, ci susține cu cerbicie sistemul papal, după carele papa cu biserica este una, totă potestatea derivă numai din elu singuru.

„Dați-mi școlele și voiu schimba fața pământului.“ Acesta se afirmă și prin esperința de tôte zilele și principele Bismark a enunciat unu adevăr neresturabil când a șis: Germania are de-a mulțemi învingerea raportată asupra Franciei la a. 1870 — numai bravilor învățatori germani.“

Din cele premise destul de învederat se arată că dacă purtăm la inimă prosperarea și fericirea iubitei noastre națiuni, trebuie se concluerăm din respecterile la înființarea și prosperarea școlilor noastre, provădu-le cu învățatori capabili, căci știut este învățatorul este primul factor alu învățământului.

Învățătorul este acel apostol alu culturii, carele în fruntea neînsemnatei sale oștiri — sperând în ajutorul lui Ddeu — persecută pe fiul întunecului, respândind pretutindenea lumină, după șisa lui A. Francke: „Celu ce așteptă pre Domnul, acela capătă poteri noue, sboră ca vulturul, fuge, perigrinătă și nu obosese“.

Și întru adevăr învățatorul e coróna, suculu și sufletul școlii. O națiune va fi puternică și respectată, decă va ave învățatori bravi. De vrei a te convinge despre cultura unei națiuni, privește la învățatorii ei. O națiune fie câtu de puternică, fără de învățatori bravi va dispărea ca negura de pe munți căci dela ei depinde viitorul poporelor.

„Prin ce se pôte ferici omul, prin avere? Nu, ci prin adevărata educațiune“ dice Leibnitz. Și ore dela cine pôte spera națiunea educațiunea sa dacă nu dela învățatoru?

Dar pecătul e de sublimă misiunea învățatorului pe atât e și grea. Unu măestru de a smintit ceva îndată pôte îndrepta sminta: dară învățatorul de a smintit ceva, nu mai pôte îndrepta.

Dar apoi, ca se pôtă elu împlini sublima chemare, are neincungiabilă necesitate de unele calități s'eu virtuți morali, precum dice Lubrich: „Activitatea celoru ce s'au oferit pe cariera grea și spinosă a educațiunei, numai atunci va fi urmată de rezultatul și darul așteptat când se întrunesc în densii calitățile, cari forméză condițiunea succesului“ și anume:

1) Iubesc-ți religiunea, căci fără religiune tôte sunt basate pe nasip, ér din contră binecuvântate, precum dice și Curtman: „Este unu daru acela, care se respandese asupra întregii educațiuni, dacă educatorul e unu adevăratu creștinu în vorbe și fapte.“ Sădesce în tinerele mlădițe iubirea și frica de Ddeu. Condu-i la tótă ocașiunea — în sântul Sionu, deprindei a se roga și a asculta în liniște sântele liturgii; căci știut e că deprinderea e izvorul obicinuiței, și decă s'au obicinuit la așa ceva fi sigur că cu greu se vor desveta.

2) Iubesc-ți limba străbună, sădesce în inimile prunciloru tei iubirea de limbă și națiune. Spuneți-le că străbunii nostri în timpuri vitregi, au preferit morțe decă a-și lasa dulcea lor limbă. Precum noi o am primitu dela ei, așa suntem și noi deobligați a o preda fitorei generațiunii, ca se nu ne ajungă blăstămurile lor în mormentu.

4) Iubesc și sădesce în pruncii tei iubirea de patrie, — stima, supunerea, și iubirea cătră înalta dinastie domuitoare, căci acesta a fostu și este virtutea cardinală a românului.

4) Iubesc-ți chemarea ta sublimă, împlinesc-ți datorințele cu scumpătate și-ți vei îndulci pozițiunea ta. Acesta se-ți fie devisă sântă. Multe zile grele și amare vei ave învățatorule, dar nu dispera, aduți aminte de acesta devisă sântă. Idealul se-ți fie che-

marea ta sublimă, căci e creșterea și fericirea junimei. Când vei vedea că toate nobilele tale nisuiune sunt calumniat, caută-ți refugiu învățătorul în idealul tău.

5) Iubesc-ți învățătorii tinerimea, pentru că numai iubirea va câștiga iubire reciprocă. „Prețului iubirei este numai iubirea” dice Deak. Las nu te iubescă nimenea, numai tinerimea să te iubescă și acesta e cea mai mare recompensă. Numai acela se poate numi cu drept cuvânt învățătorii carele scie iubi. Educatorul trebuie să scie iubi ca să potă propaga iubire, și să sémene în lume iubire” dice Schmidt. Unu adevăratu modelu de iubire a fost Pestalozzi carele a dis „Iubesc pruncii și pentru densii voi să trăesc”.

6) Pregătește-te învățătorule consciințiosu pentru fie care oră de prelegere. Acesta privește autoritatea ta și prosperarea învățământului. Celu ce va propune cu cartea a mână, fie convinsu că nu va face nici când nimic; căci de voim a propune interesant, trebuie se propunem cu mai multă vioiciune și interesu. Dar bine ni este cunoscutu, că ochiul ager alu elevului e pătrunătoru și nici când nu vom potă scăpa din naintea lui.

7) De vrei a ținea pasu cu lumea progresului, apoi folosese fie care minutu pentru completarea cunoscintelor tale, căci nici când nu putem dice că scim ceva. Iară de altă parte, celu ce dă, tot-deuna trebuie se posedă mai mult decăt celui ce dă, după cum se exprimă și Goethe „Nimicu nu e mai teribilu, decăt unu învățătoriu, carele nu scie mai multu decăt ce trebuie se scie școlarii sei”

Pe toate terenele de cultură se nasc în ziua de azi, felurite invențiuni, în deosebi pe terenul pedagogico-didacticu și metodicu diferitele principii și metode cum dice Cant: „Obiectele vrednice de învățat se înmulțesc în ziua de azi.”

Bine vor face stimatiile colegi cari au absolvat de curând institutule preparandiali, — dacă nu voru da uitărei acele cunoscințe, ci din când în când le vor repeta, și îi ascuru că acum mai bine le vor înțelege. Nu pot din destulu a recomanda tinerilor învățători cercetarea școlilor unor învățători mai desteri.

8) Iubesc învățătorii adevărul și-lu sădesce aduncu în inimile elevilor tei, căci adevărul e basa dreptății. Nu te demite la propagarea neadeverului, de nu voiesc a cădea jertfa intrigilor omenesci. Plântedă în inimile elevilor tei iubirea de adevăr, de vrei a te numi fără șială învățătoriu. Cu un cuvânt „Învățătorul trebuie se fie sacerdotele — preotul — adevărului, care se conducă inimile june în acelu templu sacru, pe acărui altar arde pururea lumina dreptății.”

9) Fii învățătorule cu răbdare în mominte rele, pentru că iritarea te va învenina. De multe ori vei deveni în rea pozițiune, însă atunci nu te supăra, răbdă căci răbdarea e virtute dascalăscă. Caută a te stăpâni pe tine însuși, ceea ce e virtutea cea mai frumoasă, după cum dice și Seneca: „Mulți sunt, cari au avut în potestatea lor cetăți, poporă; înse pe sine însuși numai puțin.” Nu te arăta cu mânie ca unu tiran, căci vei cresce nisce neascultători, precum dice și renumitul Kehr: „Dacă instructorul apare elevilor ca unu despotu său tiran, atunci e forte naturalu, că cresce nisce capete cerbicoșe, cari se revoltă pe față contra voinței sale.”

10) Fii cu paciență învățătorule, nu te supăra dacă nu vei vedea deodată realizate toate dorințele tale,

căci la toate se receră diligență și energiă. „Adevăratul progres nu potă sbura ca paserea” dice la locu Smiles. Nu dispera dacă orizontul vieții tale totu-deuna va fi acoperit de nori grei „Căci pre cine iubescă Dlul ilu ceta, și-lu bate pre totu fiulu pre care ilu primesce” Pilde. cap. 3. Nu dispera dacă societatea omenescă e nerecunoscătoare, căci tu nu trăesci pentru presente, ci pentru viitoriu. Viitorea generațiunea va aminti numele tei.

11) Dacă doresc învățătorule prosperarea școlii tale, apoi nisuesce-te ca cu toți se trăesci în amicitie. Tu scii că discordia și neînfrățarea sunt și a fostu cauzele decădintei noastre. Caută a-i face pre toți amicicii școlii; căci numai estmod nu vei avé pedeci întru realizarea sublimului și mărețului tei scopu.

12) Iubesc învățătorule ordinea și curățenia, ca toți cei ce te vor cerceta se vadă în ține unu adevăratu învățătoriu. Ordine și curățenie se fie precum în școlă așa și în casa ta. Disciplineză bine tinerimea și o învață la ordine și curățenie; căci forte la locu dice Amos Comenius: Școlă fără disciplină e ca mōra fără apă.” Și în adevăr școlă în carea nu domnesce o adevărată disciplină, nu potă progresa.

13) Învățătorule folosese-te de umor glumă, — căci gluma e nătmântul celu mai bun alu copilului, însă acelea se fie alese. Elu cu totă plăcerea va veni la școlă, când învățătoriu e vioiu. Nu fi cu fața noroșă, lasăți toate neplăcerile oficiului tei la o parte, și cugetă că „Cei ce învață pe alții, mari se vor chema întru împărăția lui Ddeu.”

14) Învățătorule fii cu copii tei adevăratu copil, lasă se vadă elu că tu nu esci superb, (fălos) față de elu și atunci se va alipi de tine. La jocuri, direge însuși jocul, căci numai așa vei cunosce diferitele lor naturi; căci pruncul numai în jocu își arată toate patimile sale. Grigese de individualitatea lor, nu-i tracta asemenea; căci omenii diferite naturi au.

15) Fii modelu întru toate, va se dică esmplu viu atot ce e bun și folositor. Ținând contu de aceste virtuți spirituale morali, când ochii tei nu voru mai potă privi cu vioiciune, când urechile tale nu voru mai potă suferi calumniile acestei nemulțămitoare societăți omenesci, când corpul tei va tremura, vestind: că tot ce a fost bun a trecut și nu va mai veni; atunci cu frunte senină vei aștepta sfârșitul fiindu-ți consciința curată, că ai potutu și tu pune o petrică la mărețu edificiu cultural-național. Atunci dicu: cu frunte senină vei bea păharul din urmă asociându-te cu învățătorul învățătorilor dicând: „Părinte! lucrul care mi l'ai dat, l'am servșit și acum vin la tine.”

Iulianu Vuia.

Lângă cruce.

Ochiul călătoru, ce vede,
N'afă gândulu hotarū;
Pe Golgata cine șede
Lângă cruce 'n trist talarū?!

Cătră peptu-i crucea stringe,
Clătinându ca frunța 'n plopū
Și încercând dureri a stinge
Intr'alū ochiloru potopū.

P'orizonturii se 'ntortocă
Lați ca lumea nori de nori;
Iar în jurul lui Ei se joca
Razele din șapte sorii.

O minune ce nu 'ncepe
Într'ună gând de muritor
Ce n'are dar să s'adape
Din isvorul tăinelor.

Cine-i dară lângă cruce
Pe genunchiu-i sângerat
— *Maica-și* plânge *Fiu* dulce
Și *p'ală lumii* *Impărat* !...

Arad, 29. Sept. 1883.

Isaia.

D i v e r s e.

* **Visitare canonică în protopopiatul Pes-teșului.** În legătură cu notificarea din Nr. 37 despre visitațiunea canonică a Preasânției Sale Dnui Episcopu Ioan Meșianu în părțile Orașii-mari, vinu ați co-munica mai în specialu următoarele: Dupăce Joi (8/20 Sept.) a îndeplinitu sântirea bisericeii din Micherechiu, iar Vineri în 9/21 a ținutu în Ora-dea-mare o conferință cu preoțimea din juru, și dupăce a făcutu vizitele convenite la cei doi Dni Eppi din locu și la celelalte autorități, Pr. S. S. D. Episcopu Ioan Meșian a plecat cu trenulu de după meșă-și la comuna Fechetu, cea mai îndepartată din acele părți. Sâmbătă în 10/22 a celebrat utrenia în Fechetu, și de aici a luat calea spre comuna Bratca unde se adunase poporul din mai multe comunități și unde de-și intenționase a ține s. liturgie, dar pen-tru îngustimea bisericeii, nepotându încape nici pe de parte poporul adunatu, iar afară din cauza timpului nepotrivitu nepotându-se înprovisa altariu, s'a ținutu numai chemarea Duchului Sântu și sântirea apei, totu în acesta și a făcutu vecernia în Besnea. Du-minecă în 11/23 a celebrat utrenia în Gegia, litur-gia în Tinodu iar vecernia în Lugașulu inferioru. Luni în 12/24 a celebrat utrenia în Teleagdu, litur-gia în Ineu și vecernia în Sacadat; iar Marți în 13/25, trecându la Cefa, a seversit sântirea biseri-ceii și st. liturgie terminându de astadată întreprin-sa visitațiune. Preasânția Sa în toate comunele cer-cetate, a ținutu poporul vorbire de învățatură, a cercetat școla și a esaminat pruncii. Peste totu a fostu primitu cu mare entuziasm și mare bucurie din partea poporului și chiar din partea autorități-lor, mai alesu când preoții și alți fruntași ai popo-rului la cuvântările de primire întona: că nici cei mai bătrâni din acele locuri nu-și aduc aminte să fie ajunsu vr'odată pre acolo vr'unu altu episcopu. Dorim ca acesta visitațiune obositoare se producă fructele dorite în clerulu și poporul nostru. S.

* **Pentru seminariulu din Arad,** a oferitu com. Boros-Ineu 100 fl. comuna Sistarovețu 50 fl. comuna Cuvesdia 57 fl. 50 cr. Clericul Ioan Moldovanu în bani 62 fl. 70 cr. în bucate 17 cubule, clericulu Teo-doru Șerbanu în bani 167 fl. 30 cr. clericulu Petru Serbu în bani 41 fl. 15 cr. Dlu asesoru consist. Petru Suciulu dela Dlu vicariu Ieroteiu Belesu 100 fl. dela Dlu protopopu Gavriulu Neteu 50 fl. dela sine 50 fl. Dlu secretaru consist. Zigrea 20 fl. dela Dlu Ioanu

Papu asesoru consist. 10 fl. Dni Horvatu, Petru Ioa-nașu, Ioan Mihailoviciu și Dna Elisabeta Nicoliciu câte 5 fl. = 20 fl. dela Dlu Ioan Tocaci 2 fl. comuna Șoimoșu 50 fl. prin Grigorie Mladinu clericu s'a co-lectat 109 fl. 50 cr. iar prin colectantele clericu Ioan Miloșu 82 fl. 50 cr. Arad, 23 Sept. *Ignatiu Papu*, secret. consist.

* **Hirotoniri.** Clericii absoluți *Mihailu Magda* s'au hirotonit de parochu la vacanta parochie din Cetea, și *Liviu Beldea* de parochu la vacanta parochia din *Șiria* (Világos)

* **Logodna.** Dr. *Demetriu Magdu*, avocatulu în Arad, s'a logoditu cu *Dșora Terezia Borlea*, din Baia de crișu.

* **Rectificare.** În Nr. 28. în rubrica pentru se-minariu s'a ivitu o eroare de tipariu carea se corege astfelu: Dlu învățatoriu Andreescu din Beregsu a datu acum 20 pe mai tarziu a subscrisu 80 fl.

C o n c u r s e.

Se escrie concursu pe stațiunea învățatorestă din *Muran*, cu terminu de alegere pe *16/28 Octomvre a. c.*

Emolumintele anualu sunt: 1) în bani 162 fl. 80 cr. 2) 60 mești de grâu, jumătate curat, iară ju-mătate mestecat. 3) 4 jugere de livadă. 4) 4 orgii de lemne din cari se va încălzi și școla. 5) Cortelul liberu și grădină intravilană.

Răcurenții se-și ajusteze petițiunile lor conform prescrișeloru statutulu organicu, și se le trimi-tă până la terminulu prefriptu subscrisulu inspec-torulu de școle per *Vinga* în *Szécsány*, avându tot-odată înainte de alegere într'una de Dumineci se-și serbătore să se prezenteze în S. biserică, ca se-și arete desteritatea în cantu și tipicu.

Comitetulu parochialu.

In contielegiere cu: **Ioan Grădinariu** m. p.
inspectorulu de școle.

La postul de capelanu sistemisatu lângă pa-rochul din *Cheș* *Vasilu Moga*, în protopresviteratul *Beliulu*, — ne competând nimenea, — prin acesta la cererea espresă a Comitetulu parochialu, se pub-lică de nou concurs pe lângă emolumintele publicate în Nr. 28 și 29 a acestu jurnal.

Pe terminulu alegerei, care se deșige pe ziua *de 16 Octomvre st. v.*, pe când cei ce voese a competi la acest post sunt avitați a-și substerne suplicale lor instruite cu documintele necesarii Dluu administra-torulu protopres. *Iosif Pința* p. u. *Hollod* în *Gyanta*. *Cheș* la 4 Septemvre 1883.

Comitetulu parochialu.

In conțelegere cu mine: **Iosif Pința**, adm. protop.

Pentru deplinirea definitivă a stațiunei învăță-toresci din comuna *Mișca*, comitatulu *Aradului*, in-spectoratulul Șepreșulu prin acesta se deschide concursu cu terminu de alegere pe *9 Octomvre st. v. a. c.* pe lângă următorulu salariu:

1) În bani gata 160 fl. v. a. 2) 10 cubule de grâu și 6 cubule de cucurdu. 3) 50 de măgi de fenu, rescumpărate de comună în bani gata. 4) 13 jugere de pământu parte arătoriu parte fenațu. 5) Pascu de 3 jugere. 3) Quartirulu cu 2 chilii și cămară și unu intravilanu de 800 □. 7) 12. orgii de lemne,

din care are să se încălzească și școala. 8) Acciden-
țiile dela mortul mare 50 cr., dela micu 30 cr., dela
maslu 40 cr., 9) Diurne pentru conferințe. 10) 12 fl.
pentru curățitul și încălțitul școlei peste an. 11)
Spesele de scripturistica le va împlini episcopul
școlar.

Doritorii de a fi aleși se-și adresează recu-
rurile, provădate cu documentele necesarii în înțelesul
„Statutului organic” „a normativelor de învăță-
ment” și „a decisului sinodal” din a. c. Nr. 80.
avându testimoniul de calificățiune cu calculu dis-
tinsu, testimoniul din limba magiară, precum și cu
atestate de portarea lor morală, — comitetului pa-
rochialu din Mișca, și se le trimite până în 6 Oc-
tomvre subscrisului inspectoru școlar în Șepreus
[Seprös]. Cele intrate mai târziu nu se vor lua în
considerățiune.

Recurenții se poteseu a participa barem odată
până la alegere, la serviciul Ddescu în fața locului
pentru a-și arăta desteritatea în cantu și tipic.

Mișca 8 Sept. st. v. 1883.

Comitetul parochial.

Acest concurs se aprobă **Mihailu Sturza**, inspect. școl.

Ne aflându-se recurenți la prima eseriere de
concurs publicat în Nr. 1, 2, 3, a. c. pentru paro-
chia de a III. clasă **Spinușu** cu filia Papmezeu, — de-
venită acum prin arondarea protopresbiteratelor
în protopresbiteratul Beiușului — se eserie con-
cursu nou conform conclusului Consistorialu dto 21.
febr. Nr. 169 B. d. e. cu terminu de elegere **16/28.**
Octomvre.

Doritorii de a ocupa această parochie — au a-și
ascerne recurselile sale adresate comitetului pa-
rochialu M. on. D. Elia Moga protopresbiteru până în
15/27. Octomvre — și până la alegere a-se presenta
în vre-o Duminecă sau sârbătore la S. biserecă din
Spinușu spre a-și arăta desteritatea în oratoria bi-
sericescă.

Dat în Spinușu Papmezeu 28. Augustu 1883.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Elia Moga**, protopresbiterul Beiușului.

Pentru deplinirea postului de învățatoriu la școala
confesională din **Costeiu**, protopopiatul Hășiașului, —
prin acesta se eserie de nou concursul, cu terminul
pe **13/25 Noemvre 1883.**

Emolumintele sunt: 201 fl. bani gata; 15 meți
grâu, 15 de cucuruz, 2 jugere pământu estravilanu,
pausalu 8 fl., pentru lemne din cari se încălzește și
școala 30 fl., cortel liberu cu grădină de legumi.

Recurselile ajustate conformu stat. org. și §. 6
art. XVIII. 1879 și adresate Comitetului parochialu,
să se trimite părintelui protopopu Georgiu Creciunescu
în Belincz p. u. Kiszetó; avându recurenții în
vre-o Duminecă ori sârbătore, a-se presenta în bise-
rică, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipicul
bisericescu.

Cei deprinși în arta musicală, încât să pôtă ins-
trui și conduce corul vocalu deja esistinte acolo,
acea vor avea preferință.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **G. Creciunescu**, prot. și inspect. de
școle.

Prin acesta se deschide concursu pentru ocupa-
rea postului de învățatoriu la clasa II. a școlei con-
fesionale gr. or. române din **Racadia**, protopresbite-
ratul Bisericei-albe cu terminul de **16 Octomvre 1883**,
în care și se va ține și actul alegerei.

Emolumintele sunt: a) Salariul 300 fl. b) Cor-
tel liberu în edificiul școlei, până la finirea clă-
direi, carea se va întempla în decursul anului 1884,
însă va primi bani de cortel 24 fl. c) 24 metri cu-
bicu lemne de ars c. II a 2 fl. 50 cr. 60 fl. din care
are a-se încălzi și școala; d) pausalu pentru conferin-
țele învățătorești 12 fl. e) pausalu pentru scripturis-
tica 10 fl.

Doritorii de a ocupa acest postu au a produce
următorele: 1. Estrasă de botez cumcă sunt Români
gr. or. 2. Testimoniul cumcă au absolvat pedagogia
într'unu institutu din Metropolia noastră. 3. Testimoniul
de calificățiune, și 4. Cumcă au cunoscință de limba
magiară spre a putea propune în școlă cât prescrie
legea țării. Recurenții sunt potțiți a-se presenta în
vre-o Duminecă ori sârbătore în S. biserică spre a-și
arăta desteritatea în cantu și tipic.

Recurselile astfelu instruate au a se adresa co-
mitetului parochialu la adresa Rev. D. Iosif Popo-
viu protopresbiterul Bisericei-albe în Iam.

Racadia 11 Septemvre 1883.

Comitetul parochial

În conțelegere cu Dl. protop. tractual.

Se publică concursu pentru parochia gr. or. de-
venită vacantă din comuna **Sintea**. Emolumintele în-
copciate cu acesta parochia sunt: în bani gata din
spesele cultului 130 fl. v. a. una sesiune pământu es-
travilanu din 36 jugere de calitate bună, și pășune
pentru 20 vite seu rebonificare pentru acela 30 fl. v. a.

Doritorii de a câștiga acesta stațiune au ași sub-
șterne recurselile sale adresate cătră comitetul pa-
rochialu la M. On. Domnu Petru Chirilescu, în Ké-
tegyháza mai târziu până în **2 Octomvre st. v. a. c.**
când se va ține și alegerea.

Sintea, la 25 Augustu 1883.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Petru Chirilescu**, protopop.

Pentru deplinirea stațiunei învățătorești din co-
muna **Valeadenii**, inspectoratul școlar alu Caransebe-
șului se eserie prin acesta concurs, cu termin până
în **18 Septemvre a. c. st. v.** când se va ținea și ale-
gerea.

Emolumintele încopciate cu acest post sunt: a)
salariu în bani gata 300 fl. b) pausalu pentru scrip-
turistica 5 fl. c) 32 metri de lemne în natură din
cari are a se încălzi și școala. d) două jugere livadă,
grădină de legumi, și cuartir liberu.

Doritorii de a ocupa stațiunea acesta sunt avi-
sați recurselile sale instruate conform dispușețiunilor
statutului organic și adresate sinodului parochialu
din Valeadenii ale adresa subscrisului comisariu
consistorialu în Ezerișu, posta ultimă Ezeres.

Valeadenii în 1 Septemvre 1883.

Pentru comitetul parochial:

Ioan Meda m. p.
președinte

În conțelegere cu comisariul consistorialu **Ioan Oprea m. p.**